

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВІДТВОРЮВАЛЬНИХ ЦИКЛІВ В СУЧАСНІЙ РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Лисюк В.М.

У статті розглядаються відтворювальні процеси, що відбуваються в економіці ринкового типу, в якій функціонують товарні ринки, як основні її ресурсотворювальні структурні складові економічної системи. Побудова модель відтворювального циклу, що відбувається на товарному ринку, в якій капіталоутворюючим елементом виступає додана вартість.

Вступ.

Аналіз літературних джерел, присвячених ринковій економіці і дослідженню ринків, не виявив серед досліджень функцій економічних систем різного рівня, у тому складі і товарних ринків, найважливішої, на наш погляд, відтворювальної функції. Нам здається, що це серйозне упущення в теорії ринкової економіки, яке спричиняє не лише теоретичні, але і практичні негативні наслідки. Ці наслідки мають глибокі коріння, що тягнуться з теорії А. Сміта і проникають в теорію і практику управління ринковою економікою до сьогоднішнього дня. Принаймні, до кризового 2008 року, періоду, який викликав у багатьох теоретиків і практиків низку запитань, з одного боку, щодо непорушності законів саморегулювання ринків, а з іншого - відмів сумніви у доцільності їх державного регулювання.

В той же час, цю найважливішу функцію (відтворювальну), яка забезпечує всі механізми економічного розвитку держави і соціуму, у тому числі в частині накопичення і приросту капіталу і ресурсів, не можна віддавати на відкуп стихійним ринковим механізмам. І це підтверджують кризи, до яких схильна ринкова економіка, і в чому ми починаємо переконуватися на власному досвіді [1].

Виклад основного матеріалу дослідження. На товарному ринку протікає безліч відтворювальних процесів, принаймні, їх число дорівнює кількості задіяних ресурсів у виробництві і обороті цього товару. Це і природні ресурси, і трудові (робоча сила), і виробничі фонди (будівлі, устаткування, транспорт, прилади та інше), і фінансові ресурси, та інші. В процесі їх використання (споживання) виникає необхідність їх відтворення - поповнення, заміни, оновлення, модернізації, і так далі.

Товар обертається на ринку, проходячи процес від його сировинних складових до споживання в його кінцевій товарній формі. Але при його споживанні, переходячи у власність покупця, він (товар), втрачає для ринку свою речову форму, і повертається у відтворювальний процес на ринок (продавцю, виробнику) у вигляді грошового еквіваленту, рівного його споживчій вартості.

Отже, об'єктом відтворення на ринку є товар зі своїми споживчими властивостями або його економічний зміст - споживна вартість. Адже і сировинні, і трудові, і виробничі ресурси задіюються в процесах виробництва і просування на ринок товару з єдиною метою - створити товар з відповідними споживчими властивостями, який матиме попит у споживача, а, відповідно, матиме задану споживну вартість.

Таким чином, об'єктом відтворювального процесу на товарному ринку є споживча вартість товару, яка, проте, обертається на ринку в двох формах: в першій виробничій фазі - в речовій формі (у вигляді фізичного товару з відповідним набором споживчих властивостей), а в другій - в грошовій формі у вигляді оплати його ціни (вартості) (рис.1.).

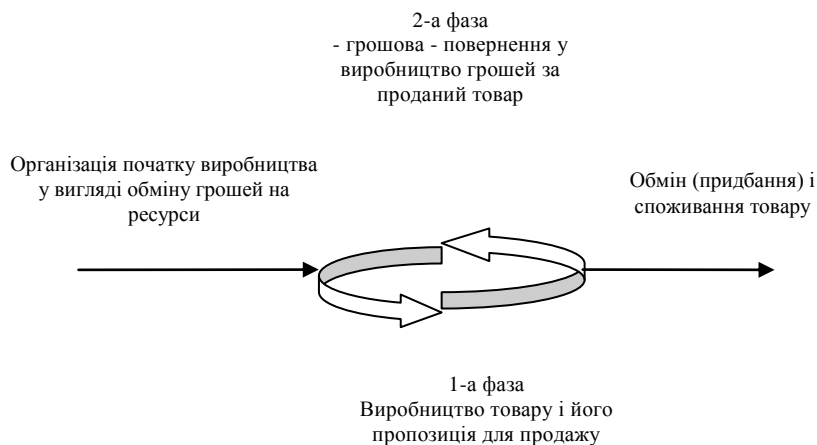

Рис. 1. Відтворювальний цикл споживчої вартості товару.

У першій фазі циклу формується споживна вартість товару у вигляді його виробництва (обробки, виготовлення товару) і підготовки до його продажу, в другій фазі циклу, після реалізації товару, грошова виручка повертається назад у виробництво і розподіляється по усіх платежах або накопичується.

З позиції теорії К. Маркса, такий відтворювальний процес здійснює капітал при його виробничому обертанні. Виробничий капітал, по К. Марксу, також має подвійну форму - товарну і грошову [3].

Допускається, що споживча вартість товару (СВТ) еквівалентна (рівна) його ринковій ціні, в якій, як відомо, знаходяться усі витрати на виробництво і ринкову логістику товару, і, отже, її можна ототожнювати з капіталом, що задіяний у виробництві СВТ [4].

Якщо розглядати процес відтворення окремих чинників виробництва у рамках конкретного ринку (наприклад, процес відтворення основних фондів, робочої сили або обігових засобів), то у такому разі необхідно ці чинники диференціювати на окремі товари або товарні групи.

Наприклад, чинник «основні виробничі фонди» (ОВФ) слід диференціювати на: активну і пасивну частину. У свою чергу, в активній частині ОПФ можна виділити металорізальне устаткування у складі груп: токарні, фрезерні, свердловальні, шліфувальні та інші верстати. А в кожній з цих товарних (верстатних) груп виділити групу взаємозамінних товарів за принципом можливої і доцільної для цього виробництва технологічної взаємозамінюваності.

І тільки після цього слід визначати релевантний ринок кожного з певних товарів або товарної групи, структурувати його на сектори, а потім моделювати відтворювальний цикл конкретного товару, або його споживчої вартості всередині його релевантного ринку.

Таким чином, відтворювальні цикли будь-якого із задіяних у виробництві чинників, мають певне відношення до відтворювального циклу основного товару, що виробляється, і має попит на ринку.

Сучасна теорія економічного розвитку розглядає чотири етапи (стадії), тобто у своєму розвитку економічна система проходить чотири стадії. Це стадії: чинників виробництва (1), інвестицій (2), інновацій (3) і стадія багатства [5].

Перша стадія (фаза) економічного розвитку характеризується тим, що вона базується на використанні наявних у розпорядженні суспільства чинників виробництва: природних ресурсів, робочої сили і знарядь праці (засобів виробництва). За рахунок інтенсивного використання цих чинників суспільство, в особі господарюючих суб'єктів, з одного боку, примножує їх кількість, а з іншої - накопичує ресурси, і, в першу чергу, - фінансові.

Такий процес формування і накопичення ресурсів створює передумови для їх наступної капіталізації, тобто: інвестування в розвиток виробництва, якісне поліпшення чинників виробництва, а саме: створення нових машин, знарядь, устаткування, технологій, будівництво нових заводів і так далі. Такі процеси, коли накопичені виробничі ресурси інвестуються у виробництво, характеризують цю фазу економічного розвитку як - стадія інвестицій, тобто - друга стадія.

За великим рахунком капіталізація є не що іншою, як процес відтворення виробничих чинників (ресурсів).

Рівень третьої стадії - стадії, на якій економічний розвиток досягається виключно інноваційним шляхом, за рахунок створення і використання нових, нетрадиційних джерел енергії, принципово нових машин, технологій, матеріалів, засобів зв'язку, комунікації та управління тощо. Широкомасштабне використання таких інновацій у суспільному виробництві дозволить, у рамках певного співтовариства (держави, союзу або об'єднання держав), здійснити відчутний стрибок у своєму розвитку і досягти 4-го рівня - стадії багатства.

На 4-ій стадії економіка, за рахунок її високого інноваційного рівня і значних ресурсних накопичень, функціонує в стабільному підтримувальному режимі. Проте, і на цій стадії вона потребує регулювання в частині прогнозів і захисту від криз і катаклізмів, а також

обмеження надмірного зростання витрат.

Кожна з цих стадій характеризує рівень розвитку продуктивних сил і виробничих відносин. А перехід від попередньої стадії до наступної повинен відбуватися шляхом накопичення необхідних (за кількістю та якістю) ресурсів, в першу чергу, фінансових.

По суті, економічні процеси накопичення виробничих ресурсів та їх капіталізації, що відбуваються на кожній стадії, є не що інше, як процеси їх відтворення. А перехід в наступну, вищу за рівнем, фазу (стадію) можливий, якщо відтворювальні процеси набувають інтенсивного розширеного характеру, що дозволяє накопичити необхідні обсяги ресурсів.

На жаль, Україна сьогодні знаходиться лише на початковій стадії з низьким рівнем суспільного виробництва, орієнтованим, в основному, на використання існуючих (як відомо, отриманих в спадок) чинників (ресурсів) виробництва: природних ресурсів, людського потенціалу, виробничих фондів, в більшості, приватизованих і т.п.

Перехід до наступної фази (стадії) може відбутися лише тоді, коли ми навчимося ефективно використовувати чинники виробництва, включаючи їх відтворення, внаслідок чого зможемо накопити необхідний інвестиційний ресурс для наступного його задіювання в наступній стадії розвитку (що видно на прикладі США, Великобританії, Германії, Японії, Кореї, Китаю, Росії й інших країн).

По суті справи, ми зможемо стати на шлях інтенсивного розвитку, якщо включимо механізми розширеного відтворення чинників виробництва. При цьому, в рамках нашої концепції будемо розглядати ці чинники як товари, механізм відтворення споживчих вартостей яких реалізується на відповідному релевантному ринку.

Сьогодні проблема економічного розвитку України полягає, в основному, у відсутності цілеспрямованої довгострокової стратегії, яка б базувалася на зваженій концепції розширеного відтворення. А остання - на обґрунтованій теорії, пристосованій до сучасних умов існування економіки країни у світовому оточенні і внутрішніх умов розвитку продуктивних сил і виробничих (економічних) відносин [6].

Слабкість української економіки нині визнають об'єктивно мислячі економісти-науковці та інші експерти, висуваючи при цьому різні версії і причини такої слабкості національної економіки. Погоджуючись з багатьма, автор, проте, хотів би особливо відзначити, що однією з найістотніших причин слабкості сучасної української економіки, її залежності і нестійкості, є втрата нашою економічною системою відтворювальної функції. Адже саме наявність і стійкий характер відтворювальних процесів є ознакою стабільності і незалежності, а також рушійною силою економічного зростання, на що ми вказали вище.

Сьогоднішні парадигмальні (політично нав'язані) погляди на економічний розвиток України базуються на двох стовпах (напрямах) – інтеграційний та залучення іноземних інвестицій. Але при розбалансованій економіці, у якій не працюють відтворювальні механізми

ні перший, ні другий, не дадуть позитивних результатів. Це підтверджується відсутністю очікуваних здобутків від вступу України до СОТ та відсутністю значних інвестиційних надходжень у розвиток національної економіки.

Теорія, як основні складові відтворювального процесу, розглядає механізми відтворення наступних чинників:

- *відтворення робочої сили;*
- *відтворення сировинних і матеріальних ресурсів;*
- *відтворення засобів виробництва;*
- *відтворення фінансового капіталу;*
- *відтворення економічних відносин.*

В цілому ці напрямки відтворювального процесу зводяться до одного - відтворення виробничого капіталу, з огляду на те, що об'єкти відтворення і є його складовими і мають свою вартість. У різних його формах вони можуть бути віднесені до основних чи обігових засобів виробництва.

Динаміка економічного розвитку господарської діяльності формується під впливом двох типів відтворювальних процесів: простого і розширеного. Розглянемо їх. При простому відтворенні, розмір (обсяг) основних і обігових засобів підприємства та їх якісні параметри в кожному наступному відтворювальному циклі (обороті), залишаються незмінними. Весь додатковий продукт, якщо він виробляється, привласнюється власником і використовується для цілей споживання. Цьому типу відтворювального процесу властиві відповідні механізми його регулювання, основними рушійними механізмами яких є система економічних і соціальних цілей цього господарюючого суб'єкта та інструментів їх досягнення.

При розширеному відтворенні, розміри основних і обігових засобів підприємства в кожному наступному циклі зростають (якісно і кількісно). Отже, для кожного наступного відтворювального циклу необхідно залучати або додаткові ресурси, або якісно вдосконалювати наявні чинники виробництва, за рахунок накопичених власних ресурсів, або робити те й інше одночасно.

Основним джерелом розширення або якісного вдосконалення чинників виробництва служать власні засоби підприємства, що спрямовуються на оновлення існуючих засобів виробництва і підвищення рівня кваліфікації персоналу. Отже, дохід підприємства, якщо воно хоче не відставати від конкурентів і йти в руслі розширеного відтворення, не може повністю йти на задоволення потреб, частина його має бути спрямована на накопичення, тобто на формування відповідних резервів (фондів) для здійснення інвестиційної діяльності в наступному. Тому одним з головних завдань економічної політики має бути визначення оптимального співвідношення між споживанням і накопиченням, яке може бути використане на розширене відтворення.

Узагальнена формула кругообігу виробничого капіталу, визначена ще К. Марксом, наступна:

$$\Gamma - T - B - T' - \Gamma', \quad (1)$$

в якій капітал в грошовій формі (Γ) перетворюється на товарну форму (T) для його виробничого використання, а в процесі виробництва (B) він перетворюється на нову товарну форму з більшою вартістю (T'), яка, після його реалізації, знову перетворюється на грошову форму (Γ').

Надалі капітал (частина його) в його грошовій формі знову повертається у виробничий процес через його матеріальну форму і, тим самим, утворюється замкнутий цикл відтворення виробничого капіталу. «...Цей кругообіг означає періодично поновлюване функціонування продуктивного капіталу, або процес виробництва капіталу, як процес його відтворення у зв'язку із збільшенням вартості; він також означає не лише виробництво, але і періодичне відтворення додаткової вартості; крім того, він означає функціонування капіталу, який знаходиться у своїй продуктивній формі не як одноразово, а як функціонування, яке періодично повторюється, так що відновлення визначається вже самим початковим пунктом» [3].

При цьому, слід зазначити, що нова вартість виробничого капіталу в товарній (T') і грошовій (Γ') формі більше попередніх (T) і (Γ) на величину додаткового продукту (t) або додаткової вартості (d), які утворюються, як писав К. Маркс, за рахунок експлуатації робітників. Відповідно, вартість виробничого капіталу, по Марксу, містить вартість робочої сили (P), матеріальних ресурсів (M) і засобів виробництва (C), тобто:

$$\Gamma - d = P + M + C. \quad (2)$$

Отже, утворення додаткового продукту (вартості) відбувається за рахунок заниженої вартості робочої сили і, відповідно, додаткова вартість, створена в результаті виробництва товару, повинна дорівнювати величині вартості робочої сили, що недоплачена.

З часом, економічна теорія розвивалася, розвивалася також і практика (зокрема, поглиблювалася спеціалізація суб'єктів ринку по видах їх діяльності та їх структуризації), і теорія К. Маркса додаткової вартості в сучасних умовах потребує нового осмислення. Але його принципи і методологію дослідження процесів обігу капіталу і його відтворення можливо застосовувати при дослідженні відтворювальних процесів на сучасних ринках.

Для цього внесемо дві поправки, викликані сформованими сучасними економічними відносинами на ринках, їх структурою і системою національних рахунків. Перша - замість терміну «додаткова вартість» ми застосуємо більш знайомий і близький до практики термін «додана вартість», при цьому, зрозуміло, дещо зміниться і його суть.

Сучасна теорія і практика визначають, як відомо, додану вартість (Дв), яка утворюється в результаті виробництва, таким чином:

$$Дв = З + А + Р + П, \quad (3)$$

де З - вартість робочої сили (зарплата);

А - амортизація виробничих фондів;

Р - рента;

П - прибуток.

У такому разі формула відтворення капіталу в сучасних умовах набуває дещо іншу суть, тобто, при нібито схожому вигляді процесу, згідно з формулою (1), усі витрати, пов'язані з оплатою праці, і частина, пов'язана з використанням виробничого капіталу (амортизація), а також пов'язані з використанням природних ресурсів (рента), мають бути включені в додану вартість. Тоді доданий капітал, який утворюється в процесі його розширеного відтворення, дорівнює доданій вартості, тобто:

$$Т' - Т = Г' - Г = Дв. \quad (4)$$

Друга поправка, яку ми пропонуємо внести до теорії К. Маркса, полягає в тому, що він розглядав відтворювальний цикл лише по відношенню до капіталу, який обертається в одному виробничому процесі одного окремого підприємства. Це було виправдано в ті часи, коли не були розвинені ринки (сектори ринку) з відповідною спеціалізацією підприємств в кожній фазі руху товару від виробника до споживача.

Відповідно до нової, сформованої і відпрацьованої за більш ніж столітній період, з часів появи Марксової теорії, ринкової структури як національних, так і світової, економік, змінилася і структура самих ринків, в першу чергу, товарних. Вона набула сформований за спеціалізацією, видам діяльності, функціям вид, що ми відмічали в попередніх публікаціях [1, 2, 4].

У зв'язку з цим товарно-грошові відносини і відтворювальні процеси, певним чином, змінили свій характер і організаційно-економічні форми.

Звідси витікає третя поправка до теорії К. Маркса, що полягає в тому, що товар, в процесі його руху по ринку, є носієм, а точніше - переносником капіталу. Адже, по суті, в товарі, в його ціні зосереджені усі витрати (частина основного і обігового капіталу) і прибуток, тому відтворювальні процеси на ринку слід розглядати через рух товарів (їх вартості) як рух капіталів між суб'єктами товарного ринку.

Розглянемо їх і побудуємо нашу аргументацію на тому, що «капітал», як економічна категорія, в процесі обертання, неодноразово змінює свою форму і функції, переходячи з грошової в товарну форму і назад. Ці процеси відбуваються і при обігу капіталу при товарообмінних операціях між підприємствами різних секторів ринку - фазами відповідного циклу виробництва і нарощування споживчої вартості товару. При цьому, якщо в прямому напрямі - від 1-го до наступних секторів, капітал перетікає в товарній формі (T_1, T_2, T_3), то в зворотному - в грошовій (G_1, G_2, G_3) (рис. 2).

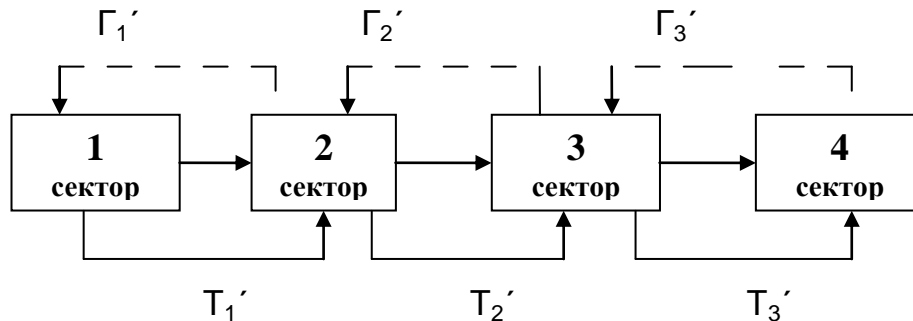

Рис. 2. Схема руху капіталу між секторами товарного ринку.

Такий цикл розглядається по відношенню до обороту споживчої вартості кінцевого товару, від її сировинного зародження (виникнення) до реалізації. Проте, в процесі виробництва і обороту товару на ринку задіяно не одне підприємство, а значна їх кількість, умовно розподілених по кожній фазі (сектору) відтворювального процесу. Одне підприємство (чи група) добуває або вирощує сировину і продає її підприємству-переробнику. Інше - виготовляє з цієї сировини готовий товар і продає (передає на реалізацію) його торговельному підприємству, яке, в свою чергу, продає цей товар кінцевому споживачеві. При цьому, для кожного з цих підприємств, товаром є предмет продажу, для одних - сировина, матеріали або напівфабрикати, для інших - готовий продукт (металопрокат, верстати, літаки, продукти харчування, одяг, комп'ютери, мобільні телефони, програмний продукт і так далі), для третіх - товаром є послуги з просування товару на ринку до кінцевого споживача (зберігання, транспортування, оптовий і роздрібний продаж тощо).

Таким чином, весь відтворювальний цикл на ринку певного товару складається з окремих секторних підциклів руху товарного капіталу між суб'єктами кожного окремого сектору цього ринку.

Причому, в релевантному ринку в єдиному відтворювальному процесі беруть участь підприємства різних форм власності зі своїм капіталом. Отже, капітали різної форми власності зливаються в єдиний відтворювальний процес, але при цьому кожен капітал кожного окремого підприємства виконує власну функцію і також проходить дві фази: товарну і грошову, тобто здійснює повний оберт у рамках свого підприємства, і виконує свою вузьку функцію відтворення частини загальної (повної) споживчої вартості кінцевого товару, виробленої тільки на цьому підприємстві.

Таким чином, реалізується повний цикл обігу капіталу на ринку певного товару. І якщо розглядати цей процес стосовно усього циклу виробництва споживчої вартості одиниці товару, то він матиме вигляд, як продовження марксової формули (1), але з диференціацією по кожній фазі відтворювального процесу (сектору ринку). Опис і обґрунтування отриманої моделі викладено автором у [2, 4].

Перетворення отриманої секторної моделі відтворювального процесу показав, що загальний обсяг обігу капіталу на товарному ринку

Др дорівнюватиме їх сумі:

$$Др = Г1 + Г2 + Г3. \quad (5)$$

При цьому ми отримаємо наступну формулу обсягу загального капіталу, який обертається на ринку товару:

$$Др = (3Дв1 + 2 Дв2 + Дв3). \quad (6)$$

Економічний зміст цієї формули полягає в тому, що вона відображує структуру капіталу, який обертається на ринку певного товару.

Як видно з формули (6), структура капіталу (Др), що утворюється на релевантному ринку певного товару, складається з двох складових - матеріальних витрат і виробленої усіма учасниками ринкового процесу доданої вартості. Але при цьому слід зауважити, що матеріальні витрати, які несуть підприємства, придбаваючи матеріали і комплектуючі, також в собі містять додану вартість, вироблену попереднім суб'єктом-постачальником. Таким чином, доля доданої вартості в капіталі, що обертається, зростає значно. А це означає, що процес розширеного відтворення, механізм якого реалізується шляхом обігу капіталу на ринку, цілком залежить від виробництва доданої вартості.

По цій моделі можливо розрахувати і спрогнозувати необхідні обсяги капіталу і напрями його витрачання для ефективного функціонування ринку, а саме: матеріальні витрати, інфраструктурні витрати, пов'язані з просуванням товару на ринок і його обслуговуванням, а також трудові витрати (зарплату), обсяги виробничих фондів (амортизацію), ренту і прибуток в структурі доданої вартості. Також по моделі (6) можливо прослідкувати і проаналізувати характер нарощування доданої вартості (Дв) по кожному сектору ринку.

Аналіз обсягів і характеру виробництва та нарощування доданої вартості національних підприємств, які нами були згруповані за чотирима секторами відповідно структурної моделі товарного ринку, показав наступні результати.

Так, найбільшу долю у ВВП складає виробничий сектор, але, при цьому, доля власне ВДВ в загальному обсязі продукції по секторах різна. В сировинному секторі (сільське господарство і добувна промисловість) вона складала 49%, в переробному - 22%, а в інфраструктурному (торгівля, обслуговування) - 55%.

Якщо продовжити аналіз і з'ясувати причини незначних обсягів доданої вартості підприємств провідних видів діяльності по секторах узагальненого товарного ринку, то побачимо, що у сільськогосподарських підприємств (сектор 1) найбільшу долю у валовій доданій вартості займає валовий прибуток (ВП) - близько 80%, на другому місці - оплата праці (ОП) - 20%, при цьому знижують валову додану вартість цього сектора державні субсидії - приблизно на 5%, що перебиває інші надходження, які мають бути включені у ВВП. Відповідна картина спостерігається у

добувній промисловості, але співвідношення часток валового прибутку і оплати праці у ВДВ відносно більш рівномірне і складає: ВП - 51%, ОП - 40%, але при цьому доля втрат ВДВ через субсидії більша - 9%.

Проаналізуємо стан справ у виробничому секторі (узагальнений сектор 2), тобто на переробних підприємствах. Передусім, впадає у вічі, що група підприємств, об'єднаних в цьому секторі, вносить найбільшу долю до ВВП країни - більше 17%. При цьому, насторожують такі факти, що, по-перше, прибутковість підприємств цього сектора найменша - менше, ніж в сировинному і в торгівлі. А найбільшу долю у ВДВ по підприємствах цього сектора складає оплата праці - 58%, тоді як валовий прибуток - 42%, при тому, що інші податки, що поступають до бюджету від діяльності підприємств цього сектора, і субсидії з бюджету урівноважують один одного. Виникає питання - за рахунок чого можливе зростання? Аналізуючи відповідні статистичні дані, слід ще раз звернути увагу на те, що колись найбільш продуктивний і могутній сектор економіки - промисловий, який вносив левову частку до ВВП, сьогодні є найменш прибутковим, і в такому стані не може підтримувати відтворювальні процеси на вітчизняних товарних ринках, а, отже, й економічний розвиток держави і суспільства.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Аналіз процесів відтворення споживчої вартості товарів, що обертаються на внутрішніх ринках, показав, що більшість товарних ринків України та інших країн, що розвиваються, втрачають або вже втратили свою відтворювальну функцію. Але саме процес відтворення, не кажучи вже про розширену його форму, є рушійною силою економічного розвитку, тому що споживча вартість, яку ми в дослідженнях умовно ототожнюємо з ринковою ціною товару, і у складі якої знаходиться додана вартість, є джерелом і рушійною силою економічного розвитку. Крім того, аналіз ринків показує, що функціонування значної частини товарних ринків не відповідає державним інтересам та інтересам суспільства, яке ставить метою економічне зростання. Така ситуація дає підстави рекомендувати кардинальну переорієнтацію ідеології і стратегії державного економічного розвитку, які мають бути зорієнтовані на максимальне сприяння розвитку вітчизняного товарного виробництва і максимальної переробки вітчизняної сировини, як природного походження, так і рукотворної [9]. У новій стратегії першим кроком необхідно передбачити розроблення і включення механізмів державного регулювання товарних ринків з метою, в першу чергу, відновити на них відтворювальні процеси і зупинити негативні тенденції нарощування необов'язкового, а отже, не вигідного країні імпорту, цінового зростання і неконтрольованого відтоку капіталів з економіки України, що є результатом непродуманої інтеграційної політики держави і відсутності захисних механізмів від негативних проявів глобалізації, що стримують відтворювальні процеси.

Література:

1. Коваленко М.А. Формування доданої вартості транснаціонального продукту: монографія /М.А.Коваленко, В.М.Лисюк, Н.Г.Рогальська / За ред. М.А.Коваленко. – Херсон: ХНТУ, 2010. – 285 с.
2. Лысюк В.М. Воспроизводственная функция товарных рынков – В.М.Лысюк – Одеса: Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, 2011. – 225 с.
3. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии / К. Маркс. – Т.2, кн. II: Процесс обращения капитала / К.Маркс и Ф.Энгельс. Сомнения. Т.24. – М. Государственное издательство политической литературы. – 1961. – 648 с.
4. Лисюк В.М. Відтворювальна функція товарних ринків /В.М.Лисюк //Економічні інновації. - Інноваційний інструментарій розвитку господарської діяльності. – Зб. наук. праць. Вип. 42: Одеса, 2011. – с. 140-149.
5. Портер М. Конкуренция: Пер. с англ. / М.Портер. – М.: Издательский дом «Вильям», 2000. – 495 с.
6. Бажал Ю.М. Экономическая теория технологических изменений /Ю.М. Бажал. – К.: Завещание, 1996. – 240 с.
7. Лысюк В.М. Адаптация украинской экономики к мировым экономическим процессам / В.М. Лысюк // Рыночная экономика: современная теория и практика управления: Сб. науч. тр. ОНУ им. Мечникова. – Т.6. – Вып.6. – Одесса, 2003. – С.299-310.
8. Ляшенко В.И. Регулирование развития экономических систем: теория, режимы, институты / В.И. Ляшенко. – Донецк: ДонНТУ, 2006. – 668 с.
9. Лысюк В.М. Регулирование экономики переходного периода / В.М.Лысюк, Д.А. Исаченко, В.И. Захарченко / Под общей ред. Б.В.Буркинського. – Одесса: ИПРЭЭИ НАН Украины, 2000. – 264 с.

Abstract

Lisyuk V.

Theoretical and methodological background of reproduction cycle in the modern market economics

The article is dedicated to the consideration of the reproduction processes that arise in market type economics, in which the commodity markets function as its basic recourse formative structure constituents of an economic system. In the article is also developed a reproduction cycle model that arises on commodity markets, in which a value-added serves as an capital formative element.